

Derde ronde

Nederlands voor buitenlanders

C. Wesdijk
P. Meijer
S. van Boxtel
A. van Laar

Study online!

Go to www.delftsemethode.nl/derderonde and choose your course to access the extra material. Click the button **NT2 SCHOOL** to create your account or to log in to your account. Fill in the code below under 'lesmateriaal' to access the Delftse methode. Now you can study online as well!

Eerste druk

© 2014, de auteurs

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo, het besluit van 27 november 2002, St.b. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden van de illustraties in deze publicatie te achterhalen. Mocht iemand desondanks menen dat zijn rechten niet zijn gehonoreerd, dan kan hij zich wenden tot de uitgever.

Vormgeving en opmaak: JACKY-O, Rotterdam

Illustraties: Yke Schotten, Rotterdam

isbn 9789461059611

nur 110

Inhoud

Voorwoord	6
Verantwoording	7
Handleiding	9
1 Woorden op reis. Een presentatie door een cursist	15
2 Paradijs met korting	29
3 Religie(s) in Nederland	38
4 Alarm, een worm!	49
5 De eerste multinational ter wereld. Opkomst en ondergang van de VOC	58
6 Kijken in de keuken	69
7 Drie Hollandse denkers	77
8 Vier Hollandse legendes	87
9 Nederland een waterlaboratorium	97
10 Sinterklaas voor de rechter	107
11 Van zeehelden/ontdekkingsreizigers tot kolonistors	116
12 Agendapunt: welk museum?	127
13 Rondje Delft	137
14 Dutch design	148
15 Nederland in 2060	158
Alfabetische index van nieuwe woorden	166
Grammaticale onderwerpen in 'Onder de loep'	179
Appendix: Vocabulaire vergadertaal	180
Gebruikte bronnen	182
Sleutel 'Samenvattende gatenteksten'	184
Sleutel 'Onder de loep'-oefeningen	188

Voorwoord

Dit boek, *Derde ronde*, is voortgekomen uit het lesmateriaal dat ons instituut de afgelopen jaren gebruikte in de taalcursus voor gevorderden.¹ Er waren twee redenen om dit materiaal te herzien: de inhoud diende geactualiseerd te worden, en er was behoefte ontstaan aan meer oefenmateriaal gericht op de voorbereiding voor het Staatsexamen NT2, programma II. Deze nieuwe uitgave is gebaseerd op onze ervaringen met eerder gebruikt materiaal, dat wil zeggen met de gekozen onderwerpen, de opdrachten en de werkvormen in de les. Hiermee is nu voor een groter publiek een vervolg beschikbaar op de boeken *Basiscursus 1 & 2, Nederlands voor buitenlanders* en *Tweede ronde*.

Studenten, te veel om bij naam te noemen, hebben ons geholpen bij de keuze van teksten en onderwerpen. Hun commentaar heeft zwaar gewogen bij de uiteindelijke selectie. Behalve aan hen zijn we ook dank verschuldigd aan de eindredacteur van de Delftse methode, Bondi Sciarone, en aan de redacteurs van uitgeverij Boom.

Wij wensen ieder die hiermee aan de slag gaat veel succes.

Tot slot een uitnodiging en een aanmoediging: een uitnodiging aan docenten om u door middel van lesbezoek een beeld te vormen van onze werkwijze, en een aanmoediging aan zowel docenten als cursisten om ons uw commentaar en adviezen niet te onthouden.

Instituut voor Talen en Academische Vaardigheden, TU Delft
delftsemethode@tudelft.nl

Conny Wesdijk
Piet Meijer
Sonja van Boxtel
Astrid van Laar

¹ 'Nederlands voor buitenlanders Derde ronde', Alied Blom e.a., interne uitgave, TU Delft 1999

Verantwoording

Voor wie?

Dit materiaal is bestemd voor studenten met het niveau CEF B1 die hun woordenschat en correcte en vloeiende gebruik van het Nederlands willen verbeteren tot het gevorderdeniveau. Afhankelijk van de eigen inspanningen en moedertaal kan met dit boek niveau B2, B2+ of zelfs C1 (voor sprekers van het Duits of een Scandinavische taal) worden behaald. Bovendien biedt dit pakket oefenstof ter voorbereiding op het Staatsexamen NT2-II.

Derde ronde: tekstboek en website

Het pakket 'Derde ronde' bestaat uit dit tekstboek en het bijbehorende materiaal op de website van de Delftse methode. Daarmee kunnen alle vier de vaardigheden worden geoefend: lezen, schrijven, spreken en luisteren. De vijftien hoofdstukken van dit tekstboek bevatten elk een tekst, een lijst van alle nieuwe woorden daarin met de betekenis in het Nederlands, vragen bij de tekst, een samenvattende gaten tekst, een paragraaf waarin grammaticale en lexicale elementen onder de loep worden genomen, een oefening daarbij en spreek- en schrijfopdrachten. Deze onderdelen worden in de volgende paragraaf nader besproken. De website www.delftsemethode.nl/derderonde biedt dezelfde onderdelen plús onmisbare extra's zoals gesproken versies van de teksten, luisteroefeningen, luistertesten en de oefeningen met feedback. Ook wordt op de website een keur aan extra schrijf-, luister-, lees- en spreekopdrachten aangeboden die een drieledig doel dienen: training in het correct gebruik van de in de tekst aangeboden woorden en constructies, verdieping van de kennis van de onderwerpen, en voorbereiding op het Staatsexamen. De vorm van de opdrachten komt overeen met die van de Staatsexamenopdrachten.

Wat hebt u minimaal nodig? In elk geval toegang tot de internetsite, want alleen daar vindt u, naast al het overige materiaal, ook het luistermateriaal.

Bij de keuze van de onderwerpen van de teksten hebben we ons laten leiden door de relevantie ervan voor buitenlanders die hun kennis van Nederland en de Nederlandse maatschappij willen vergroten, evenals door het belang van afwisseling tussen meer zakelijke en wat luchtiger onderwerpen en door de ervaring die we hebben opgedaan met ons eigen gevorderdenmateriaal. Daarnaast moet een cursus voor gevorderden spreek- en

schrijftaken bevatten die men wordt geacht te beheersen bij het volgen van opleidingen en het uitoefenen van functies op middelbaar en hoger niveau: presenteren voor een publiek, deelnemen aan vergaderingen, een mening goed formuleren, een verslag van een overleg schrijven, een brief opstellen. Door de variatie in taken treft u vanzelf een verscheidenheid aan taalregisters aan: van informeel in bijvoorbeeld e-mails tot zeer formeel in een verslag van een rechtszaak.

Het aantal hoofdstukken is niet willekeurig: de intensieve gevorderdencursus van ons instituut telt vijftien lessen en omvat een cursusperiode van vijf weken. Dat is een zeer intensieve cursusopzet, waarmee de cursist veertig uur per week bezig is. Natuurlijk is een minder intensief programma eveneens mogelijk: het leerproces is afhankelijk van de hoeveelheid tijd die cursisten eraan besteden.

Verantwoording

De keuze van het woordmateriaal is net als bij alle voorgaande delen van de reeks Delftse methode in belangrijke mate gebaseerd op de zogeheten Eindhovense frequentielijst. Daarnaast zijn ook frequente woorden uit het corpus Gesproken Nederlands in de teksten verwerkt. In tegenstelling tot de andere uitgaven bevat *Derde ronde* geen vertaling van de nieuwe woorden in verschillende talen: de woordenschat van de cursist is immers zodanig dat men met een Nederlandse betekenisomschrijving kan volstaan. In het enkele geval waarin de omschrijving in het Nederlands te ingewikkeld zou worden, is gebruikgemaakt van een vertaling in het Engels, Frans, Duits en Turks.

Voor een verantwoording van de didactische principes van de Delftse methode, waarvan ook dit boek in al zijn aspecten (tekstomvang, woordselectie, grammatica-aanbod, oefenvormen) de weerslag vormt, verwijzen we naar de diverse publicaties over de methode (zie p. 14).

Les 1 Woorden op reis.

Een presentatie door een cursist

Goedemorgen, welkom bij deze eerste presentatie van de cursus Nederlands voor *gevorderden*. Ik ken jullie allemaal nog niet zo goed, we komen uit verschillende landen en hebben verschillende achtergronden, maar we hebben één *gemeenschappelijk* kenmerk, en dat is? Kunnen jullie dat *raden*? Ja, we leren allemaal Nederlands. Maar je kunt je

5 *afvragen*: waarom eigenlijk? Zo'n kleine taal, met zo weinig sprekers, dat *stelt* toch niks voor? Een taal die in een *piepklein* landje wordt gesproken en die *bomvol* woorden zit uit andere talen. Denk maar aan computer en *carpoolen*, uit het Engels, *café* en *omelet* (Frans), alcohol en koffie (Arabisch), *kebab* en *yoghurt* (Turks), sigaret en *chocola* (Spaans), *tof* (Hebreeuws), *paradijs* en *schaken* (Perzisch), mango (*Indonesisch*), *sowieso* (Duits), en

10 ga zo maar door.

Maar nu ga ik eerst iets vertellen over de Nederlandse woorden die in andere talen zijn *terechtgekomen* en hoeveel dat er zijn. Vervolgens vertel ik wat die andere talen zijn en het verhaal daarachter, en ten slotte wat de meest populaire woorden waren, én natuurlijk

15 welk woord het meest is *uitgeleend* aan andere talen. Dat *verklap* ik nu nog niet, maar aan het eind van deze presentatie weten jullie het antwoord. Na de presentatie is er gelegenheid om vragen te stellen en/of te *discussiëren*. Mijn stelling is: Nederlands leren is makkelijk, omdat de hele wereld al Nederlandse woorden kent!

Het zal je *verbazen*, maar er zijn wel 17.000 Nederlandse woorden in maar liefst 138 talen

20 terechtgekomen! Die *cijfers* geeft *taalkundige* Nicoline van der Sijs in een boek uit 2010¹, waarin ze een *beschrijving* geeft van veel van die woorden en talen. In de *grafiek* van fig. 1.1 op blz. 16 zie je bijvoorbeeld hoe die talen verdeeld zijn. Kan iedereen het goed zien? Nee? O, het licht moet uit. Ja, dat is beter, dank je wel.

Het grote aantal talen in Europa is *begrijpelijk*, maar waarom zoveel in Azië? *Daarover*

25 straks meer.

Nederlands en Engels staan *quite*

Het Nederlands heeft veel Engelse woorden opgenomen, en omgekeerd het Engels ook Nederlandse. Logisch, Nederland en Engeland zijn *buurlanden* en er waren *vanouds* veel

30 handelscontacten op de Noordzee tussen de twee. Je kunt wel stellen dat een taal die

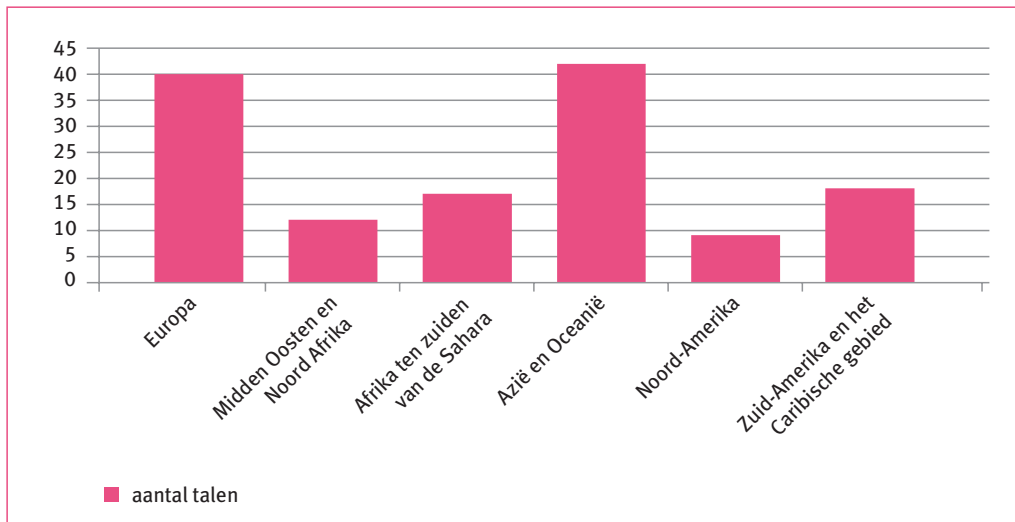

fig. 1.1 Aantal talen per deel van de wereld waarin Nederlandse woorden zijn opgenomen.¹

woorden *weggeeft* belangrijk is. De sprekers van die taal hebben iets ‘in de *aanbieding*’, en daardoor heeft die taal ook succes in het buitenland. Het Nederlands had tot in de achttiende eeuw een grote invloed op het Engels. Er *emigreerden* namelijk veel mensen naar Groot-Brittannië, en die namen behalve hun spullen ook hun woorden mee. Zo’n 35 1600 woorden *verhuisden* op die manier naar het Engels. Via het Engels verspreiden Nederlandse woorden als *schets* (sketch) en *schaats* (skate) zich over de hele wereld. Verder kwamen er natuurlijk ook veel woorden die met schepen en water en varen te maken hebben: *dijk* en *duin* en *schipper* enz. in het Engels terecht. Dat begon al vroeg, in de *midleeeuwen*. In de zeventiende eeuw werd de verhouding met Engeland 40 slechter, het werd een concurrent. Dat verklaart het niet *geringe* aantal negatieve woorden in combinatie met *Dutch* in het Engels. Denk maar aan *to go Dutch*, *Dutch courage*, enz. Na 1850 worden de verhoudingen omgekeerd en ontvangt het Nederlands veel Engelse woorden. Het *nettoresultaat* is gelijk.

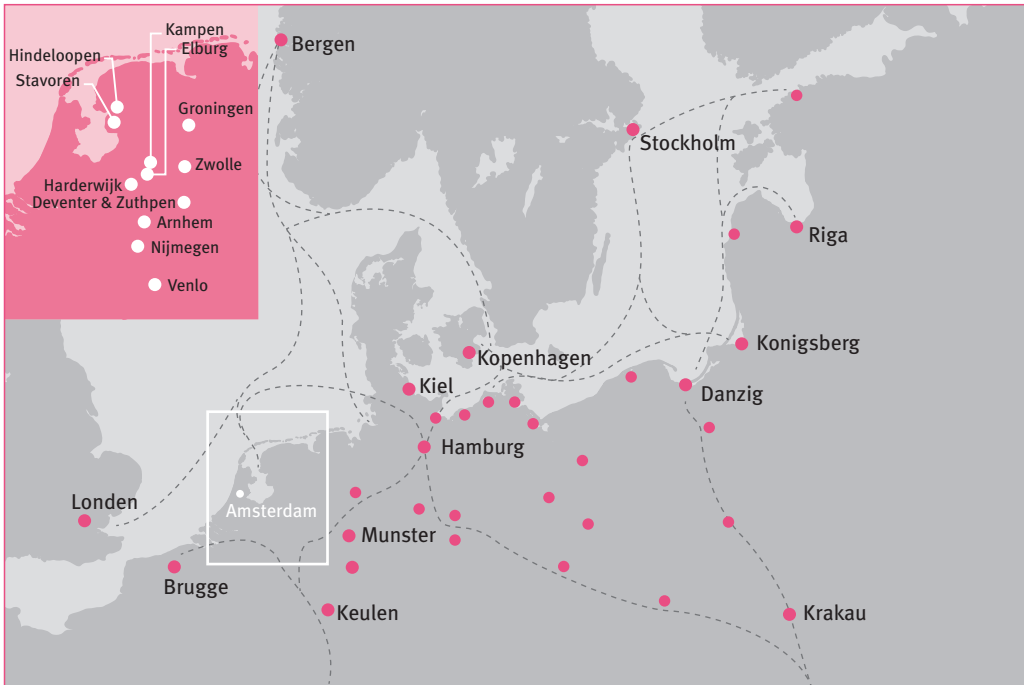

fig. 1.2 Nederlandse Hanzesteden zijn o.a. Zwolle, Deventer, Zutphen, Kampen, Nijmegen, Arnhem, Stavoren, Groningen.

Hanze: handel en samenwerking

- 45 **Verrassend** veel Nederlandse woorden zijn in de *Scandinavische* talen *beland*. Dat is niet van vandaag of gisteren maar *dateert* uit de middeleeuwen. De Hanze was een samenwerkingsverband van *koopmanssteden* (kijk, die rode *stipjes* op de kaart) in Oost-Nederland en Noord-Duitsland. Deze samenwerking was actief van de twaalfde tot de zestiende eeuw en *beheerste* de handel op de Noordzee en de Oostzee. Met alle landen
- 50 op dit kaartje, tot in Rusland, werd door de Hanze handel gedreven, uiteraard over de zee en de rivieren. Ze *handelden* in zout, graan, vis, bier en *huiden*. Vooral op Zweeds, Deens en Noors had het Nederlands invloed, omdat de talen *verwant* zijn en er culturele overeenkomsten waren tussen de landen. Er waren persoonlijke contacten op hoog niveau. Koningen van Denemarken en Zweden haalden in de zeventiende eeuw Nederlandse *vaklui*
- 55 en architecten naar hun land, zodat je nu nog *grachtenhuizen* naar Hollands model in Göteborg kunt zien. Ook *wiskundige termen* als *vierkant* en *driehoek*, die Simon Stevin rond 1580 in het Nederlands heeft bedacht, werden in de Deense taal opgenomen.

Kolonisten

Een andere stroom woorden ging richting Amerika. In 1609 *landde* het eerste gezelschap
60 Nederlanders en Vlamingen op de Amerikaanse oostkust, waar zij een kolonie stichtten.
Tot in de negentiende eeuw werd daar Nederlands gesproken. Net toen *halverwege* de
negentiende eeuw de meeste Nederlandse *afstammelingen* hun taal voor het Engels
hadden *ingeruild*, kwam een nieuwe stroom *emigranten* naar Amerika op gang, met weer
een heleboel nieuwe woorden tot gevolg. Herken je het Nederlands in de woorden ‘Santa
65 Claus’ (Sinterklaas), ‘cookie’ (*koekje*), en in de naam ‘Yankees’ voor Amerikanen (de
voornaam ‘Jan-Kees’)?

Het Indonesisch heeft *verreweg* de meeste Nederlandse *leenwoorden*. Dat is ook logisch,
omdat het zo lang een kolonie is geweest. Maar ook na de onafhankelijkheid, in de jaren
vijftig, werden er nog woorden *overgenomen*. Er ontstond daar een nieuwe maatschappij
70 en daarvoor waren nieuwe woorden nodig. Omdat het Nederlands toch wat *besmet* was,
zijn allerlei woorden een beetje veranderd. Universiteit werd bijvoorbeeld ‘universitas’.

Huis-tuin-en-keukenwoorden

	Nederlandse woorden	Aantal talen waarin dit woord terechtkwam	
75	1	<i>baas</i>	57
	2	<i>gas</i> en <i>kraan</i>	49
	3	<i>pomp</i>	48
80	4	<i>pen</i> en <i>bak(je)</i>	47

fig. 1.3

In *bijgaand* overzicht (zie fig.1.3) zie je welke woorden het meest zijn uitgeleend. Wat
opvalt is dat het allemaal woorden voor heel gewone dingen zijn. Vanaf de zeventiende
85 eeuw zijn Nederlanders en Vlamingen de wereld *rondgetrokken*. In het algemeen was
dat niet om elders *religie*, kunst en cultuur te *verspreiden*, maar *simpelweg* om de eigen
levensstandaard te verbeteren door handel en door *emigratie*. De reizigers namen vooral
hun vertrouwde dagelijkse spullen mee: *gereedschap*, *potten* en *pannen*, pennen en
naalden, allerlei zaken waarvoor belangstelling was in verre landen. De mensen daar
90 hadden niet altijd een woord voor die specifieke producten, en namen dan het woord van

de *handelaar* over. Zo komt het dat je bijvoorbeeld in het Japans de Nederlandse woorden voor bier, *kurkentrekker* en glas nog kunt herkennen.

Baas en gas

- 95 Maar dat woord ‘baas’ op *nr. 1*, hoe komt dat daar? Dat is waarschijnlijk ook een *overblijfsel* uit de Gouden Eeuw, toen Nederlanders en Vlamingen de wereld *veroverden*. We moeten wel *concluderen* dat ze overal de baas speelden! De hoge frequentie van baas zal ook wel *samenhangen met* het feit dat ‘baas’ niet alleen een titel is, maar ook een *aanspreekvorm*: dergelijke aanspreekvormen worden gemakkelijk in vreemde talen
- 100 overgenomen. In de VS is het overgenomen als ‘boss’ en via het Engels in veel talen verspreid. Geen woord om trots op te zijn dus, net *zomin* als het helaas bekende woord apartheid², maar dit zijn de feiten.
- En dat woord ‘gas’? Daarvan is bekend dat het in de zeventiende eeuw bedacht is door een Vlaamse *scheikundige* die zich liet inspireren door het Griekse woord *chaos*. Het woord
- 105 ‘gas’ *sloeg aan* en komt nu in heel veel talen voor.

- Hiermee ben ik aan het einde gekomen van mijn presentatie. Jullie kennen nu een paar Nederlandse woorden die in andere talen zijn terechtgekomen, jullie weten dat het er nog veel meer zijn en dat *onderstreept* mijn stelling: Nederlands leren is gemakkelijk, want je
- 110 kent vast al Nederlandse woorden uit je eigen taal!

- [*Applaus*] Spreekster: ‘Hebben jullie nog vragen?’ Daarop volgt een *levendige* discussie. Docent: ‘Wil iemand uit het publiek een kort *dankwoord uitspreken*? Eh... ja, jij daar!’
- Cursist: ‘Ik vond dit een boeiende presentatie. Wel een beetje te lang, maar de structuur
- 115 was goed, er waren duidelijke *illustraties* en het was af en toe ook grappig. Het begin was *pakkend* en de laatste zin was *kernachtig*. Ik heb er veel van geleerd. Maar als ik een advies mag geven: kijk de volgende keer alsjeblieft gewoon het lokaal rond in plaats van (*i.p.v.*) naar het *plafond*, je hoeft niet *verlegen* te zijn, je doet het hartstikke goed!’
- Docent: ‘Bedankt. Ik heb alle opmerkingen voor de spreekster genoteerd. De volgende
- 120 spreker! Niemand meer? Dan gaan we *pauzeren*!’

Voetnoten:

¹ Sijs, Noline van der, *Nederlandse woorden wereldwijd*. Den Haag, Sdu Uitgevers 2010.

² Apartheid (de): systeem in Zuid-Afrika tussen 1949 en 1990, waarbij rassen gescheiden werden en verschillende rechten hadden.

SAMENVATTENDE GATENTEKST

In deze presentatie ga ik eerst iets v_____ over de Nederlandse woorden _____ in andere talen zijn terechtgekomen en hoeveel dat er zijn. Vervolgens vertel ik wat die andere _____ zijn en het verhaal daar_____, en ten slotte wat de meest populaire woorden waren, én natuurlijk w_____ woord het meest is uitgeleend _____ andere talen. Dat verklap ik nu nog _____, maar aan het eind van deze presentatie _____ jullie het antwoord. Mijn st_____ is: Nederlands leren is makkelijk, _____ de hele wereld al Nederlandse woorden kent! Het Nederlands heeft veel Engelse woorden op_____, en o_____ het Engels ook Nederlandse. Logisch, Nederland en _____ zijn buurlanden en er waren vanouds veel handelscontacten op de Noordzee _____ de twee. Je kunt wel st_____ dat een taal die woorden ‘weggeeft’ belangrijk _____. De sprekers van die taal hebben iets ‘in de a_____’, en daardoor heeft die _____ ook succes in het buitenland. Het Nederlands had _____ in de achttiende eeuw een grote invloed op het Engels. Er e_____ namelijk veel mensen naar Groot-Brittannië en die namen be_____ hun spullen ook hun woorden mee. Zo’n 1600 woorden verhuisden op die manier _____ het Engels.

Ver_____ veel Nederlandse woorden zijn in de Scandinavische talen be_____. Dat is niet van vandaag of gisteren maar d_____ uit de middeleeuwen. De Hanze was een samenwerkings_____ van koopmanssteden in Oost-Nederland _____ Noord-Duitsland. _____ was actief van de twaalfde tot de zestiende eeuw en be_____ de handel op de Noordzee en Oostzee.

Een andere stroom woorden g_____ richting Amerika. In 1609 landde het eerste gez_____ Nederlanders en Vlamingen op de Amerikaanse oostkust, _____ zij een kolonie stichtten. Tot in de negentiende eeuw _____ daar Nederlands gesproken. Net toen hal_____ de 19e eeuw de meeste Nederlandse afstammelingen _____ taal voor het Engels hadden in _____, kwam een nieuwe stroom emigranten naar Amerika op g_____, met weer een h_____ nieuwe woorden tot gevolg.

Het Indonesisch heeft verreweg _____ meeste Nederlandse leen_____. Dat is ook l_____, omdat het zo lang een kolonie is geweest. Maar ook _____ de onafhankelijkheid, in de jaren vijftig, werden er nog _____ overgenomen. W_____ opvalt is dat het allemaal woorden _____ heel gewone dingen zijn. V_____ de zeventiende eeuw zijn Nederlanders en Vlamingen de wereld rondg_____. In _____ algemeen was dat niet _____ elders religie, kunst en cultuur te verspreiden, maar _____ weg om de eigen levensstandaard te ver _____ door handel en door em_____.

Hiermee ben ik _____ het einde gekomen van mijn presentatie. Jullie _____ nu een paar Nederlandse woorden die in andere talen t_____ zijn gekomen, jullie _____ dat het er nog veel meer zijn en dat onder_____ mijn stelling: Nederlands leren is gemakkelijk, want je _____ vast al Nederlandse woorden uit je e_____ taal!

ONDER DE LOEP – DE VERLEDEN TIJD 1

Welke tijd gebruik je: ze **emigreerden** of ze **zijn geëmigreerd**, ze **werkten** of ze **hebben gewerkt**? Het verschil is klein, en vaak kun je beide vormen gebruiken zonder dat het verschil maakt. Maar wat is het verschil? Lees voor het antwoord eerst het tekstje hieronder.

Een voorbeeld uit de tekst

‘Het zal je verbazen, maar er **zijn** wel 17.000 verschillende Nederlandse woorden in maar liefst 138 talen terecht**gekomen**. (...) Het Nederlands **heeft** veel Engelse woorden **opgenomen**, en omgekeerd het Engels ook Nederlandse. Logisch, ze zijn buurlanden en er **waren** vanouds veel handelscontacten op de Noordzee tussen de twee. (...) Het Nederlands **had** tot in de achttiende eeuw een grote invloed op het Engels. Er **emigreerden** namelijk veel mensen naar Groot-Brittannië en die **namen** behalve hun spullen ook hun woorden mee. Zo’n 1600 woorden **verhuisden** op die manier naar het Engels.’ (tekst 1, r. 19-35)

Je vindt in dit fragment, in de zinnen hierboven, beide tijden. Wat is het verschil?

- 1 ‘Het Nederlands **heeft** veel Engelse woorden **opgenomen**, ...’: omdat hier een **resultaat**, **een feit** wordt gegeven, dat bovendien vaak niet aan een bepaalde tijd/periode is gebonden.
- 2 ‘Er **waren** handelscontacten, het Nederlands **had** invloed, er **emigreerden** veel mensen, die namen hun woorden mee.’: omdat hier niet een resultaat wordt beschreven maar **een gebeuren**, een proces dat in een bepaalde periode plaatsvond.

Bij (1) kijk je vanuit nu naar iets dat gebeurd is. Bij (2) verplaats je je naar vroeger en kijk je naar het proces dat toen plaatsvond.